

Mogelijkheden op schoolpleinen anno 2007

Wim van Gelder, Bastiaan Goedhart

De schoolomgeving kan voor meerdere onderwijskundige doelen ingezet worden. In dit artikel richten we ons op de speel- en beweegmogelijkheden van een schoolplein.

De kwaliteit van de speel- en beweegmogelijkheden op een schoolplein verschilt sterk per school. Van beweeg-, speel-, ontdek- en verstopparadijzen tot pleinen waar problemen zijn als; te weinig ruimte, geen of weinig voorzieningen, geen afgebakende gebieden, pestgedrag of waar stereotype pakspelletjes voorkomen.

In dit artikel gaan we in op:

- het belang van spelen en bewegen
- de randvoorwaarden om prettig te kunnen buitenspelen
- praktische en innovatieve ideeën om de mogelijkheden van een plein te vergroten.

Kinderen spelen elke dag op het schoolplein. In de kleuterperiode gemiddeld 21% van de schooltijd (Reezigt 1995) en in groep 8 minstens een kwartier per dag. Het schoolplein is de sociale smeltkroes van de school. Zelfvertrouwen kan er groeien, maar ook verschrompelen. Het is een plek van de school waar kansen liggen, een plek die belangrijk deel van het onderwijs zou kunnen vormen. Veel schoolteams hebben de wens om er een boeiende plek van te maken, in de praktijk vormt het schoolplein vaak een sluitpost.

Onderzoek naar buitenspel

Om inzicht te krijgen in het belang van spelen op het schoolplein, starten we met de beschrijving van een onderzoek over buitenspelen van Bouw en Karsten (2004). Zij deden onderzoek in drie verschillende straten in Amsterdam. Deze drie straten in drie typen stadswijken staan model voor wijken elders in Nederland. De wijken verschillen in sociaal economische status en in culturele achtergrond.

	Overwegend lagere status	Overwegend hogere status
Overwegend wit	Tuindorp Nieuwendam Noord	Museumkwartier Zuid
Overwegend gekleurd	Indische Buurt Oost	

Kenmerken van de drie onderzochte buurten in Amsterdam

Bouw en Karsten vergeleken het ruimtegebrek en de tijdsbesteding van de huidige generatie stadskinderen met die van vorige generaties. Daarbij keken zij naar de veranderde relatie tussen:

- binnen en buiten,
- vastgelegde en vrije tijd,
- avontuur en veiligheid,
- toezicht en grenzen.

Uit dit onderzoek kwamen de volgende conclusies naar voren:

1 *Het kinderspel is van buiten naar binnen verplaatst*

De ruimte binnen is veranderd van het traditionele domein van de huisvrouw, waar kinderen geen eigen plaats hadden, in een ruimte waar kinderen volop hun gang kunnen gaan. Omgekeerd is de straat veranderd van een domein van de kinderen in een domein voor volwassenen. Er zijn nu per straat meer auto's dan kinderen. Buitenspelen is steeds minder onderdeel van het leven op straat geworden en meer een op zichzelf staande activiteit op een daarvoor bestemde plek.

	Aantal kinderen	Aantal auto's	Aantal auto's per kind
1950	186.245	16.143	0,09
1975	113.139	192.436	1,70
2000	102.742	227.540	2,21

Figuur Amsterdam (2000): tweemaal zoveel auto's als kinderen

Ruimte om te spelen .....

2 *De straat is geen dagelijkse ontmoetingsplek meer*

Kinderen uit dezelfde straat zitten vaak op verschillende scholen.

Ook vroeger gingen kinderen uit dezelfde staat al naar verschillende (per geloof georganiseerde) scholen, maar de scheidslijnen na schooltijd vielen weg. De kinderen uit dezelfde straat trokken vaak samen op. Dat kwam door de sterke straatcultuur en dat is nu veel minder. Scheidslijnen, op basis van etniciteit, worden nu veel minder doorbroken. Wel zijn er per buurt verschillen.

3 *Kinderen spelen tegenwoordig veel meer onder toezicht van hun ouders*

In de jaren vijftig waren er veel meer toezichthouders op de straat. Naast ouders waren er middenstanders in de buurt, burens, familieleden, en ook oom-agent die ingrepen als er gecorrigeerd moest worden. Tegenwoordig trekt iedereen zich veel meer terug en dat heeft een sterke regie van ouders tot gevolg en een bijna voortdurend toezicht.

4 *De zelfstandige bewegingsvrijheid van kinderen is kleiner geworden.*

Kinderen moesten tijdens het onderzoek op kaarten aangeven waar zij wel en niet zelfstandig mochten komen. Voor de kinderen van vroeger (de volwassenen van nu) was die kaart soms veel te klein.

Het gebied waar kinderen tegenwoordig zonder begeleiding mogen komen is het domein dat ouders als vertrouwd hebben gedefinieerd. Het is het gebied waar bekenden wonen. Ouders van nu maken zich meer zorgen over veiligheid dan ouders vroeger deden. Cijfers laten echter zien dat het vroeger beslist niet altijd veiliger was. De bezorgde ouders van nu zien vooral het kwetsbare kind, terwijl ouders in het verleden meer oog hadden voor het weerbare kind. 'Daar word je groot van', was het dan. Die verschuiving heeft ertoe geleid dat veel kinderen nauwelijks meer zonder toezicht van volwassenen buiten komen.

5 *Verhouding binnen en buiten spelen*

Kinderen in de stad hebben niet alleen in kwantitatief, maar ook in kwalitatief opzicht buitenruimte moeten inleveren. De ruimte binnenshuis is echter veel kindvriendelijker geworden. De winst- en verliesrekening valt per buurt verschillend uit. Kinderen uit de buurt met de minste bebouwing hebben meer binnenruimte en middelen gekregen en buiten hebben ze amper ingeleverd. In de andere buurten is de buitenruimte minder aantrekkelijk geworden en binnen zijn de mogelijkheden nog steeds beperkt. Er is ook een groep kinderen waar de buitenruimte verloren is gegaan maar dat binnenshuis weer wordt gecompenseerd.

Het onderzoek van Bouw en Karsten maakt duidelijk dat de speel- en beweegmogelijkheden in het algemeen afnemen in de directe omgeving van het kind. Het belang van een uitdagend schoolplein (met buurtfunctie) is dus de afgelopen decennia sterk toegenomen. De school kan hierin een functie vervullen. De school kan andere belanghebbende partners zoeken om de schoolplein wensen te realiseren.

Onderzoek naar lichamelijke (in)activiteit en overgewicht

Onderzoek van TNO (de Vries 2005) heeft aangetoond dat kinderen niet verder op pad gaan naar een speelplek dan 400 meter. In veel gemeenten is de afstand tot een speelplek veel groter dan 400 meter. Indien kinderen de mogelijkheid om te spelen en bewegen niet geboden wordt, neemt de kans op overgewicht, bewegingsarmoede en sociale isolatie toe. Het onderzoek bracht aan het licht

dat in stadswijken het percentage kinderen dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB; iedere dag minimaal 60 minuten tenminste matig intensief lichamelijk actief) extreem laag is: 4% van de jongens en 3% van de meisjes. TNO beveelt dan ook aan om kinderen tot meer lichamelijke activiteit te stimuleren. Eén van de maatregelen die hieraan kan bijdragen is het 'beweegvriendelijk' (her)inrichten van wijken en pleinen. In stadswijken met meer sportvelden, laagbouw, woonerven en woongebieden met autoluwe zones, groen en water in de wijk en met gegroepeerde parkeerplaatsen zijn kinderen lichamelijk actiever. In stadswijken met meer hondenpoep en druk en zwaar (bus- en vracht)verkeer zijn kinderen minder lichamelijk actief.

Nu de politiek (met geld) op zoek is naar mogelijkheden om de jeugd elke dag te laten bewegen (zie www.alliantieschoolensport.nl) liggen er voor scholen kansen om met partners als (sportverenigingen, gemeente, buurtvereniging) hun mogelijkheden te verruimen. Met name veranderingen in de richting van de brede school, de sportieve school, schoolfusies, nieuwbouw en herinrichting geven mogelijkheden tot herinrichting van de school en buurtomgeving.

Op een uitdagend en rijk ingericht schoolplein kan bijvoorbeeld het gehele jaar en bij vrijwel alle weersomstandigheden bewegingsonderwijs worden verzorgd. Extra zaalruimte is dan niet nodig.

De Alliantie School en sport samen sterker is een samenwerkingsverband tussen de ministeries van OCV en VWS en de overkoepelende sportorganisatie NOC*NSF.

Onderzoek en doelstellingen van de Alliantie (maart 2007)

Binnen het kader dat in 2010 op alle scholen sprake dient te zijn van een dagelijks sportaanbod voor elke leerling binnen en buiten de schooluren, wordt er momenteel slechts door 4% van de scholen voldaan aan

een adequaat bewegingsaanbod. Tweederde van de scholen (65%) komt tot twee dagen en een op de vijf scholen (21%) komt niet verder dan één dag. Samenwerken met andere instellingen doet 41% van de scholen geheel niet. De scholen die wel een partner betrekken bij sportactiviteiten zoeken die het meest (44%) in de sportvereniging en op de tweede plaats in de gemeente / provincie of samenwerkingsverband gemeente-sport-buurt (38%)

Deelname

Het aandeel Nederlanders dat voldoet aan de Nederlandse Norm gezond Bewegen (beweegt minstens 5 dagen matig intensief), is gestegen van 44% in 2002 naar 50% in 2004. De sportdeelname van allochtonen, lager opgeleiden en mensen met lagere inkomens blijft nog wel achter bij de rest van de bevolking.

Randvoorwaarden schoolplein

Drie belangrijke voorwaarden voor een goed functionerend schoolplein

1. Aantrekkelijk en veilig plein met veel mogelijkheden

De interesses en belangen van kinderen lopen sterk uiteen. Van uitdagende klimtoestellen, een glijbaan of schommels tot kletsplekken en groenstroken om te verstoppen. Een gevarieerd plein nodigt meer uit dan een grote grijze ruimte.

In het artikel worden diverse mogelijkheden beschreven om een bestaand schoolplein aantrekkelijker te maken. Tevens worden mogelijkheden beschreven om het plein te innoveren. Met betrekking tot de fysieke veiligheid hebben we in Nederland de Arbonormen die hierop toezien. Sociale veiligheid wordt gecreëerd op basis van het aantal kinderen op het plein, het aantal spelen en beweegplekken, de regel en afspraken en het pedagogisch klimaat (rol van de leerkrachten) op het plein.

2. het aantal kinderen per vierkante meter

Het aantal kinderen per vierkante meter is de doorslaggevende factor m.b.t. de kansen op spel en bewegen dan wel op conflicten. Veel kinderen tegelijkertijd gedurende één kwartier 'uitlaten' op een beperkt aantal tegels is garantie frustratie en conflicten. De pleinproblemen komen na de pauze de klas binnen.

De meeste scholen in Nederland hebben kleine schoolpleinen. In verhouding met scholen in het buitenland, zijn wij karig

bedeeld. Twee oplossingen voor dit ruimte probleem:

- speel- en beweegruimten in de nabijheid van de school benutten
- minder kinderen tegelijk op het plein d.m.v. gescheiden pauzetijden

3. leerkrachten die spel en bewegen stimuleren.

De termen “pleinwacht” of “surveilleren” zijn illustratief voor de wijze waarop tegen het begeleiden van spelen op het schoolplein aangekeken kan worden. Er liggen interessante mogelijkheden in het anticiperen op initiatieven van kinderen. Er liggen meer mogelijkheden in een proactieve rol dan in een reactieve rol. Waarschijnlijk kost deze handelwijze uiteindelijk minder tijd en energie en levert meer op voor de kinderen van school. Bijvoorbeeld: er kan lestijd verloren gaan na een pauze met het uitpraten of aandacht besteden aan incidenten die tijdens het buitenspelen hebben plaatsgevonden. Als kinderen prettig hebben buiten gespeeld komen ze weer energiek in de klas. Buitenspelen kan een positieve invloed hebben op de groepssfeer.

Een manier om leerkrachten een actievere rol op het schoolplein te laten hebben is door er een keuze van te maken in plaats van de verplichting om buiten te moeten lopen. En als leerkrachten er voor kiezen, dan zou het een onderdeel kunnen zijn van hun taakuren (schoolpleincommissie).

Praktische ideeën

In dit deel van het artikel beschrijven we de praktische mogelijkheden van een schoolteam om hun plein optimaal te gebruiken.

Om veranderingen door te voeren moet er draagvlak zijn binnen een team. De praktische kleine stapjes zijn het meest eenvoudig.

- een pot verf
- een les bewegingsonderwijs die aansluit bij het buitenspelen en
- wellicht een klein budget per groep voor wat buitenspeelmateriaal.
- een schoolpleinobservatie, waardoor nauwkeuriger wordt gekeken naar de mogelijkheden en het feitelijk speelgedrag van kinderen (zie van Gelder 2007).
- een enquête onder kinderen en leerkrachten

Grote veranderingen als het (her)inrichten van een plein met andere partners vraagt meer van een team.

Het samenstellen van een schoolpleincommissie die de plannen initieert en vormgeeft is een zinvolle stap op weg naar veranderingen.

Achtereenvolgens worden de onderstaande mogelijkheden beschreven:

1. Gescheiden pauzetijden
2. Structureren van de ruimte
3. De speelpleinkist
4. Transfer met de gymles
5. Maand- en weekthema's
6. Vernieuwende pleinen

Twister op het schoolplein

1. Gescheiden pauzetijden

Een basisschool creëert door het scheiden van de pauzes in meerder tijdseenheden per ochtend (of middag) twee, drie of vier keer zoveel ruimte voor de kinderen. In plaats van 400 kinderen van 10.15 – 10.30 spelen er 100 kinderen van 9.45 -10.00, 100 kinderen van 10.00 – 10.15 etc..

Tijden	Groepen
08.30 – 10.00	1 en 2
10.00 – 10.15	3 en 4
10.15 – 10.30	5 en 6
10.30 – 10.45	7 en 8
10.45 – 11.30	1 en 2
11.30 – 12.15	vrij

Er kan ook een rooster met een aantal minuten overloop gemaakt worden.

Ook heterogene groepen kan voordelen hebben m.b.t. ruimtegebruik. Groep 8 met groep 4, groep 7 met groep 3.

Kinderen hebben door deze maatregel meer bewegingsmogelijkheden en

bewegingsvrijheid. De kans op conflicten daalt en de zogenaamde “hotspots” kunnen door meer kinderen gebruikt worden.

Een nadeel van gescheiden pauzetijden kan zijn dat er langer geluid is rond de school. Bij geschieden pauzetijden is meer begeleiding nodig. Er zullen meer leerkrachten ‘pleinwacht’ hebben. Dit voordeel voor de kinderen kan ook als een nadeel worden ervaren door leerkrachten (koffie, collega’s spreken).

2. Structureren van de ruimte

Het structureren van de ruime kan meer beweging(splezier) opleveren. Op veel schoolpleinen beslaat het voetbalveld tussen de 30 en 50% van de totale speelruimte. Welke kinderen daar mogen daar (elke dag) voetballen? Welke kinderen hebben (elke dag) het grootste aandeel in het spel? Grote kans dat de betere voetballers daar de dienst uitmaken en het meest aan de bal zijn. Leuk voor de goede voetballers, minder leuk voor de mindere voetballers. Ze maken geen schijn van kans om beter te leren voetballen, als ze al mee mogen doen.

*De realiteit van alle dag:
een veldje waar de jongens uit de bovenbouw een partijtje voetbal spelen. 13 jongens tegen 13 ander jongens ..... De kans op conflicten is groot, de kans op goed spel klein. De hoeveelheid balbezit voor de voetballers groot, voor de niet voetballers klein. Meestal 0. Elke pauze weer. Jarenlang.*

Hoe zorgen we voor een structuur waarin meer, zo mogelijk alle, kinderen op hun niveau mee kunnen doen aan een activiteit als voetbal.

Een mogelijkheid vormt het structureren van de ruimte door meerdere veldjes te maken.

Voor het gebruik van de veldjes worden roosters gemaakt wie, wanneer, waar mag voetballen of basketballen etc..

	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
Veldje 1 pauze 10.00 – 10.15	Meisjes groep A	Meisjes Groep C	Groep A	Meisjes groep A	Meisjes Groep C
Veldje 2 pauze 10.00 – 10.15	Jongens groep A	Jongens groep C	Groep C	Jongens groep A	Jongens groep C
Veldje 1 pauze 10.15 – 10.30	Meisjes groep B	Meisjes Groep D	Groep B	Meisjes groep B	Meisjes Groep D
Veldje 2 pauze 10.15 – 10.30	Jongens groep B	Jongens groep D	Groep D	Jongens groep B	Jongens groep D

Voorbeeld van een rooster voor verschillende veldjes

Als de roosters op het raam worden gehangen is het voor leerkrachten en kinderen duidelijk wie er aan de beurt is.

Door het verven van verschillende lijnen op de tegels van het plein, kan meer structuur worden aangebracht. Er kunnen bijvoorbeeld kleine veldjes geschilderd worden. Veldjes om te voetballen, basketballen, korfballen, een tikspel te spelen, boompje te verwisselen of

voor hinkelbanen. Meerdere veldjes zorgt voor meer keuzemogelijkheden en meer variatie in het buitenspelen.

Structuur aanbrengen met verf

Betonverf is duur, gaat er net zo snel af als gewone muurverf en doffe kleuren. Gebruik gewone muurverf in helder kleuren. Eventueel in combinatie met wegenverf (wit en oranje) voor de belangrijkste lijnen.

Het initiatief Zoneparc gaat ook in op het structureren van de ruimte (www.zoneparc.nl) met behulp van kleuren.

3. De speelpleinkist

Een grote kist met materialen waarmee kinderen buiten kunnen spelen biedt een uitgelezen kans om het buitenspelen te verrijken en te stimuleren. Een kist per groep is goed te overzien. Het materiaal in de kist zorgt ervoor dat elk kind kan spelen. Tevens kan het ervoor zorgen dat kinderen positief met elkaar in contact komen doordat ze samen spelen, materiaal ruilen, elkaar gaan nadoen etc.

De speelpleinkist kan gevuld worden door de leerkracht, de vakleerkracht, bij voorkeur is samspraak met de kinderen. Denk, met de kinderen, na over de volgende vragen:

- wat vinden we leuk?
- wat gaat niet snel kapot?
- wat is veilig?
- wat is niet te duur?
- wie gaat het materiaal aanschaffen?
- wie mag er wanneer mee spelen?
- hoe zorgen we ervoor dat de kist compleet blijft?

Inhoud van een speelkist

Met name de laatste vraag is goed om bij stil te staan. Als slechts één groep op een school een prachtige kist vol spullen heeft is de kans groot dat de hele school daarmee wil spelen. De controle hierover is moeilijk. Ook als elke groep zijn eigen speelpleinkist heeft kan er snel iets kwijt raken of in een verkeerde kist terecht komen. Een manier om ervoor te zorgen dat het materiaal zoveel mogelijk compleet blijft is **het leenbord**.

Voorbeeld van een leenbord

Dit is een bord met plaatjes of foto's van het materiaal waar de kinderen hun naamkaartje op kunnen hangen als ze het materiaal willen lenen.

Bij het terugbrengen van het materiaal krijgen ze hun kaartje terug. Materiaal kun je dus best uitlenen in de pauze, als je het uiteindelijk maar weer terugvraagt of krijgt.

Een soortgelijke manier is een lijst van het materiaal in de speelpleinkist waarop de namen worden geschreven van de kinderen die er mee willen spelen. Deze klusjes kunnen in hogere groepen goed ingevuld worden door de klassendienst van de week. Kinderen uit groep 7 of 8 kunnen deze taak goed uitvoeren voor een onderbouwgroep.

Een derde mogelijkheid: de klassendienst condoleert de materialen in de kist na de pauze

Ideeën om *goedkoop* aan materiaal te komen:

- Een oproep in de ouderbrief/ schoolnieuwsbrief voor het doneren van 2^e hands sport/ en spel materiaal
- Meedoen aan landelijke acties, denk aan b.v. de hartstichting met frisbees of strandballen
- Een oproep in de krant om op een bepaald tijdstip in het centrum van het dorp /stad niet gebruikt sportmateriaal in te leveren
- oude fietsbanden bij de rijwielhandel ophalen (multifunctioneel bruikbaar)
- De leerlingen kunnen materialen zelf maken denk aan knikkerpotjes, knikkerdozen, toltetjes, zweefvliegtuigjes
- Bekijk acties van bepaalde winkels of vraag demo producten bij speelwinkels
- Organiseer een sponsorloop ten behoeve van buitenspeelmateriaal
- Vraag de plaatselijke sportclubclub om oude trainingsballen
- 2^e hands materiaal aanschaffen op rommelmarkten (fans fairs, Koninginnedag)

4. relatie met de les bewegingsonderwijs

Wat kun je op het speelplein doen dat je geleerd heb in de les bewegingsonderwijs? Tal van activiteiten uit de les bewegingsonderwijs kunnen buiten (na)gespeeld worden, met dezelfde regels of soms een kleine aanpassing. Bijvoorbeeld 'Boompje verwisselen', een paar (6 is ideaal) geverfde tegels op de juiste afstand van elkaar en groep 1 tot en met 8 kan er boompje verwisselen. Voor voetbal geldt hetzelfde. Kleine partijtjes voetbal van één tegen één, twee tegen twee of op een groter veld bijvoorbeeld vier tegen vier. Ook allerlei lummelspelen of miksituaties zijn uitermate geschikt om het schoolplein te doen. De lijst van activiteiten met een transfer naar het buitenspelen is lang. Voorbeelden:

- Boompje verwisselen
- Touwtje springen
- Skippy ballen
- Diabolo
- Jongleren
- Duikelen
- Hoepels
- Hinkelen
- Stelten
- Vos kom uit je hol
- Bewegen op muziek
- (Tafel)tennis
- Elastieken
- Voetbal (panna)

- Lummelspelen
- Skeelers
- Skaten
- Basketballen
- Eitje leggen
- Annemarie koekoek
- Kleefspel/ scatch
- Fopbal
- Scoop
- Spring in de kring

Geverfde tegels voor 'Boompje verwisselen' op het schoolplein

5. Maand- of weekactiviteiten

Andere accenten in het buitenspelen die te realiseren zijn, zijn de maandactiviteiten. Elke maand wordt een andere activiteit onder de aandacht gebracht.

Hierbij kan rekening gehouden worden met landelijke campagnes, sporttoernooien of een rage onder de kinderen (knikkeren, flippo's etc.). Ook de kinderen kunnen hierin thema's initiëren. Bijvoorbeeld: enkele bovenbouwleerlingen gaan per toerbeurt 5 minuten eerder naar buiten om spel neer te zetten en in de pauze te begeleiden.

Voorbeelden van spelen van de maand (of de week).

September	touwtje springen (lange en korte touwen)
Oktober	Oudhollandse spelen
November	hinkelbanen
December	verstop activiteiten - bovenbouw levend stratego
Januari	sportactiviteiten (voetbal, basketbal e.d.)
Februari	elastieken (ook met meertallen)
Maart	jongleren met ballen, diablo e.d.
April	knikkeren met allerlei variaties
Mei	skeelers, skateboards, kleine fietsen
Juni	waterspelen - brandslang - waterpistolen

Weekactiviteiten:

Badminton, meenemen van 'campingspelen', dans

6. Vernieuwende pleinen

Een mooi voorbeeld van de mogelijkheden van een schoolplein anno 2007 is te vinden in Rotterdam. Naast de Finlandiaschool ligt een

Schoolplein van de Finlandiaschool Rotterdam

multifunctionele schoolplein met een atletiekbaan, kunstgrasveld met boarding en speelgelegenheden als rekstokken, pannakooi, basket, verspringbak en een mikgebied. Het plein biedt vele mogelijkheden voor zowel de pauzes als de lessen bewegingsonderwijs. Alle leerlijnen kunnen aan bod komen. Voor de doel- en tikspellen zijn er meer mogelijkheden dan in een standaard zaal, maar ook voor balanceren, klimmen, mikken, jongleren en over de kop gaan. Het kunstgrasveld is nagenoeg onverwoestbaar door de toepassing van zeer duurzame materialen. Een boarding zorgt dat ballen in het veld blijven. Ook zijn er extra elementen zoals leunbanken, zit-stap stenen, schaak- en damborden en bomen. De doelstellingen van de school m.b.t dit plein:

- veel meer spel en beweging tijdens pauzes;
- toename van de kwaliteit en de intensiteit van de lessen bewegingsonderwijs;
- vergroting van de leefbaarheid in de buurt;
- mogelijkheid tot naschoolse, sportieve opvang;
- toename van interesse in sport;
- kinderen die fitter zijn en zich beter kunnen concentreren tijdens de lessen;
- mogelijkheid tot toename van het aantal lessen bewegingsonderwijs.

In samenwerking met Yalp hebben we Yalplaza ontwikkeld. In feite een grote broer van het schoolplein dat in Rotterdam is gerealiseerd. Yalplaza kan een ideale speelplek zijn voor jeugd en volwassenen in alle leeftijden.

Een overzicht van de mogelijke van YalpPlaza

Het 'plein' biedt op een relatief kleine ruimte (90 x 40 m) een breed scala aan sport-, speel- en bewegingsmogelijkheden. Voor kinderen, jongeren en volwassenen. Voor individuele en voor groepsactiviteiten. Voor evenementen en voor de lessen bewegingsonderwijs die speciaal voor dit plein ontwikkeld zijn. Voor meer informatie: www.yalp.nl

Meer bewegen met de computer op het plein?

De nieuwste ontwikkeling lijkt paradoxaal: 'meer bewegen m.b.v. een computer'. SmartUs combineert de traditionele speelplaats met moderne technologie. De SmartUsomgeving bestaat uit 4 elementen:

- iStation: in feite een beeldscherm
- iPost: paaltjes waar je je kunt melden.
- iTags: identificatielabels
- iGrid: een tegelplateau dat als spelbord fungeert.

Er is een groot scala van loop- en renspele mogelijk. Tevens kunnen de spellen een educatief karakter hebben.

Het concept is tijdens de afgelopen Nederlandse Onderwijstentoonstelling bekroond met de NOT innovatieprijs. De primeur van dit systeem staat in Oldenzaal bij basisschool De Bongerd. Voor meer informatie www.yalp.nl.

Tot slot

Hopelijk kunnen de ideeën die in dit artikel beschreven zijn een inspiratievormen om de (school) pleinen in Nederland beter toe te rusten op de wensen van kinderen (en volwassenen) in alle leeftijden.

'Als er iets speelt in het land, laten het de kinderen zijn' Loesje

Wim van Gelder

Docent bewegingsonderwijs hogeschool INHOLLAND PABO Haarlem ' Scholings- en adviesbureau 'van Gelder in beweging' www.in-beweging.net
Auteur van Basislessen bewegingsonderwijs en Leerlingvolgsysteem bewegen en spelen

Bastiaan Goedhart

Vakleerkracht in het basisonderwijs
Docent Bewegingsonderwijs hogeschool INHOLLAND PABO Haarlem

Met dank aan Hans Stroes, Ton de Ruyter en Elise van Weene voor hun bijdrage. Reacties op het artikel kunnen gestuurd worden naar mrt@quicknet.nl

Bronnen

Bouw, C en L. Karsten (2004)

Het onderzoek van Bouw en Karsten wordt onder de titel *Stadskinderen. Verschillende generaties over de dagelijkse strijd om ruimte* uitgegeven door Aksant ISBN 9052601682.

Caminada, G. en Y. Leenders, Buitenspel in het zonnetje CPS Hoevelaken 1996

Gelder, W. van en M. Berg en E. van Weene. Zorg voor beweging Esstede Heeswijk - Dinther 2007

Gelder, W. van en H. Stroes
Leerlingvolgsysteem bewegen en spelen.
Reed Elsevier, Maarssen 2002

Gelder, W. van en H. Stroes
Basislessen Bewegingsonderwijs 2007
www.in-beweging.net

Reezigt, G. J., H. Guldenmond, A.A. Ros,
Effectief onderwijs aan jonge kinderen,
Rion, Instituut voor Onderwijsonderzoek, Rijksuniversiteit Groningen, 1995

Snoek, C en R. Maier Kinderen en ... van schoolplein tot speelplaats Kwintessens Uitgevers Amersfoort

Vries, S.I. de, I. Bakker, K. van Overbeek, N.D. Boer, M. Hopman-Rock.
Kinderen in prioriteitswijken: lichamelijke (in)activiteit en Overgewicht. Rapport opgesteld door TNO Kwaliteit van Leven. September 2005